

Ooper tavalistele inimestele Saaremaa ooperipäevad 2019

Eesti Kontserdi korraldatud Saaremaa ooperipäevade eel oli seekord õhus millegi suurejoonelise ootus. Oli ju lavale tulemas meie legendi Georg Otsa läheneva 100. sünniaastapäeva tähistamiseks loodud uudisetendus. Ooperipäevadel on kujunenud traditsiooniks, et igal aastal tuuakse Eestisse üks uus maailma ooperiteater, seekord kutsuti aga teist korda osalema Moskva Helikon Opera. Helikoni looja ja kunstilise juhi Dmitri Bertmani lavastajakäsi on Eesti publikule tuttav. Teisalt tõstis aga pead väike ärevus - mida uut seekord kaasa tuuakse?

Ärevus ei olnud asjatu, sest Helikon oli ette võtnud väga keerulise ülesande lavastada lugu Georg Otsast. Vaevalt leiab tänapäeval eestlast, kes ei ole Georg Otsa nime kuulnud. Teadmine on aga üks asi, jumaldamine teine. Paljudele on tema nimi püha ja kõik temaga seonduv väga isiklik.

Publiku huvi kontsertetenduse "Mr Georg Ots" vastu oli väga suur, esiettekanne 24. juulil välja müüdud. Selle tõttu lisati veel teinegi etendus 28. juulil ning seegi sai nautida rohkearvulist publikut. Minul õnnestus näha mõlemat ning sain kaks erinevat elamust. Esimene "Mr Georg Ots" toimus sumedal suveõhtul ja töötas tulla põnev vaatamine. Etenduse žanri on üsna keeruline määratleda. Võiks öelda, et see oli muusikalilaadne jutustus Georg Otsa ainetel. Loos oli väga palju eluloolisi seiku, kuid kas asjad just täpselt nii olid, seda ma ei tea. Sündisin 1975. aastal, just siis, kui Georg Ots suri. Minu silmis on ta alati olnud legend, kelle nimelises koolis sai muusikat õpitud ning kelle elulugu lugesin Kulle Raigi raamatust "Saaremaa valss". Olen näinud ka filmi "Georg", kuid see mulle ei meeldinud, sest päris Georg Otsast säilinud videoülesvõtted ei tahtnud kuidagi meelest kaduda. Georg Otsa hääl ja tämber on ületamatud, kuigi Marko Matvere laulis filmis ju väga tublisti. Niisiis olid nii minul kui ka ülejäänud tuhandetel kuulajatel etendusele festivali ooperimajas omad ootused. Selles tegi kaasa kaks Estonia teatri solisti. Rene Soom kehastas biograafi, kes korraka nii kadestas kui austas Georg Otsa annet, Heli Veskuse kanda oli fänni roll, sümboliseerides neid tuhandeid naisi, kes Georg Otsa meheliku sarmi pjedestaalile tõstsid. Lavastuslikult oli väga huvitav, kui Rene Soomi lavale astudes tekkis korraks tunne, nagu oleks Georg Ots ise laval. Tegelikult kasutati vanu heliülesvõtteid vaheldumisi laval olivate lauluga. Saali tagaosas istudes oleks tulnud appi võtta teatribinokkel, et sellest aru saada. Tabamatuks jäid näoilmed, žestid, samuti ei saanud aru, kes parajasti rääkis (näiteks koorinumbrates). Üks liigutavamaid hetki oli armastatud Anu Kaalu lavale saabumine. Tema oli tõestus, et Georg Ots oli tõesti lihast ja luust inimene. Ta kandis ka sedasama Gilda kleiti, mida omal ajal Verdi "Rigolettos",

Muusika

01.09.2019 00:00

Anneli Tarkmeel

49,50

Estonia teater

Ooper

Muusikal

Operett

kui tema lavapartneriks oli Georg Ots.

Etenduse esimesse poolde oli sisse toodud vähetuntud fakt, kuidas Georg Ots pääses laevaõnnetusest. Samuti spekuleeriti Georg Otsa ja Metropolitan Opera tõusva tähe Teresa Stratase võimaliku suhte üle. Nad olid koos laval Leningradis ja Tallinnas ning Georg Otsa elulugu vähem tundvatel inimestel võis jääda mulje, et midagi on biograafias kahe silma vahele jäetud. Mitmed eluloolised faktid olid esitatud mustvalgena - näiteks Otsa esimest abikaasat Astat oli kujutatud halvana, viimast abikaasat Ilonat aga helge ja heana. Teise vaatuse algul kõlas ka Georg Otsa kuulsaks lauldud Raimond Valgre "Saaremaa valss". Valgus pandi põlema ja kutsuti inimesi kaasa laulma. Julgemad seda tegidki. Laval käis samal ajal tants, viidetega eesti rahvatantsule, selle oli seadnud Helikoni koreograaf Edwald Smirnov. Ooperikooris leidis võimekaid tantsijaid, kelle täpne ja napp liikumine toetas etenduse sisu. (Näiteks samuti festivali kavas olnud Verdi "Nabucco" lavastus oli sellega võrreldes igav ja staatiline, kostus isegi arvamusi, et lavastus on haltuura.) Liikumist oli huvitav jälgida ning aeg-ajalt röövis see tähelepanu solistideltki. Teresa Stratase ja KGB agendi rollis olid Helikoni teatri lauljad, dirigent oli Valeri Kirjanov. Etenduses kõlasid katkendid nii Verdi, Mozarti ja Puccini tuntud ooperitest, mis olid G. Otsa repertuaaris, Gershwini "Porgy ja Bessist", Lehäri operetist "Lõbus lesk", Kälmäni "Tsirkusprintsessist", Leigh' muusikalist "Mees La Manchast" kui ka vene rahvalaule, juba mainitud "Saaremaa valss". Otsa armastatud estraadilaule ning lõpulauluna "Olgu jääv meile päike". Selline "punane" laul ärritas paljusid ... Ovatsioonid olid siiski suured ning etendus paljudele elamuslik. Kuid oli ka neid, kes olid segaduses ja kellele jäi kunstiline taotlus arusaamatuks.

Kui esimesel õhtul kaldusin mina ka pigem pettunute poolele, siis järgmisel etendusel olid asjad teisiti. Seal istusin eespool, kus lavastuse mõte ja kunstiline taotlus jõudis paremini kohale. Mulle tundub, et see etendus vajabki väiksemat saali ja intiimsemat kontakti publikuga. Laulude tekstid asetused oma kohtadele, aitasid lugu dramaturgiliselt edasi ning "Olgu jääv meile päike" näis lõpulooks juba õige valikuna. Selles etenduses oli nägemus, milline oli Georg Otsa elu, kuid ka see, milline see oleks võinud olla. Kuuldavasti antakse juubeliaastal Peterburis ühele tänavale Georg Otsa nimi. Sel aastal läks Kroonlinnast Antarktika poole teele eestlaste purjelaev "Admiral Bellingshausen". Meeskonnale pandi Peterburi Eesti konsuli vahendusel kaasa Kulle Raigi raamat Georg Otsast. Nii jõuab salapärane Mister X (raamatu venekeelne pealkiri) sümboolselt vabadesse vetesse.

Ooperipäevade alguses jälgisin kõige esimese etenduse proovi, kus harjutati Tšaikovski "Padaemandat". Seal tegid kaasa ka Saaremaa laululapsed. Vaheajal tabasin katke solistide

omavahelisest dialoogist. “Kes publik on?”- “Ära muretse, täiesti tavalised inimesed.” Jäin mõttesse, et mida täpsemalt mõeldi väljendi “tavalised inimesed” all. Näiteks Poulenci ooperit “Karmeliitide dialoogid” võrdlesid minu selja taga istunud inimesed Metropolitan Opera etenduse ja seal laulnud Karita Mattilaga. Tšaikovski “Padaemandas” laulis end publiku südamesse noor tenor Ivan Gõngazov. Tema Hermann oli siiras, kirglik, elus alles oma kohta otsiva noore armastaja kõhklustest vaevatud. Etendust oli dirigeerima sõitnud koguni selline vene kuulsus nagu Vladimir Fedossejev!

25. juulil oli kavas Verdi “Nabucco”.

Muusikalises mõttes oli see publikule n-ö kindel valik. Etendus ilmus Helikon Opera repertuaari 2004. aastal. Võib arvata (kavalehel jääb see arusaamatuks), et samast ajast pärineb ka Saaremaale toodud Dmitri Bertmani lavastus. Lavastus oli ajastutruudes kostüümides, ent jättis solistidele vähe mänguruumi.

26. juulil oli programmis aga Poulenci “Karmeliitide dialoogid”.

Publiku huvi selle etenduse vastu oli pigem kesine, mis on ka arusaadav, sest helilooja nimi ja tema ooperid on laiemale publikule üsna tundmatud. See traagilise sisuga ooper räägib tõestisündinud loo Prantsuse revolutsiooni päevilt, kui 1794. aastal giljotineeriti 16 karmeliitide nunna, kes keeldusid oma usku salgamast. Väga hästi töötas lavastusliku kujundina hiiglaslik rist, mis vastavalt vajadusele ning valgustusele kujutas lootust, kurjust, pistoda, tapalava ja ka akent. Kuressaare lossi ajalooline sein sobis lavastusse ideaalselt. Ning surmanuhtluse täideviimine, kus nunnad langesid nagu kurikad keeglimängus, ei tundunud labase, vaid leidliku lahendusena. Ooperipäevade programmi mahtusid veel Eri Klasile pühendatud gala, lastegala ja Kurt Weilli “Seitse surmapattu”.

Mida tullakse ooperisse otsima? Tavakuulaja kindlasti tuttavaid viise ja häid lauljaid. Aga ka põnevaid lavastusi, milles tänavu ei tulnud pettuda. Kui oli võimalik osta pilet vaid ühele sündmusele (mida pileti kõrge hinna tõttu tehti), sõltus elamus just sellest ühest etendusest. Aga valikuvõimalus oli ju sümpaatne - Tšaikovskist ja Verdist Poulencini. Uudne omaproduksioon “Mr Georg Ots” oli muidugi kõrge riskiga projekt, kuid mõjus igal juhul värskendavalt. Kui üks formaat töötab samasugusena pikemat aega, kipub ta end ammendama ja vajab jälle värskendamist ning selles valguses on uudislooming Saaremaa ooperipäevadele väga teretulnud. Seda ootavad nii ooperigurmaanid kui ka tavaline publik. Just neid viimaseid, tavalisi inimesi, vajavad aga suurejoonelised Saaremaa ooperipäevad kõige enam, et ettevõtmine oleks jätkusuutlik. !E!

